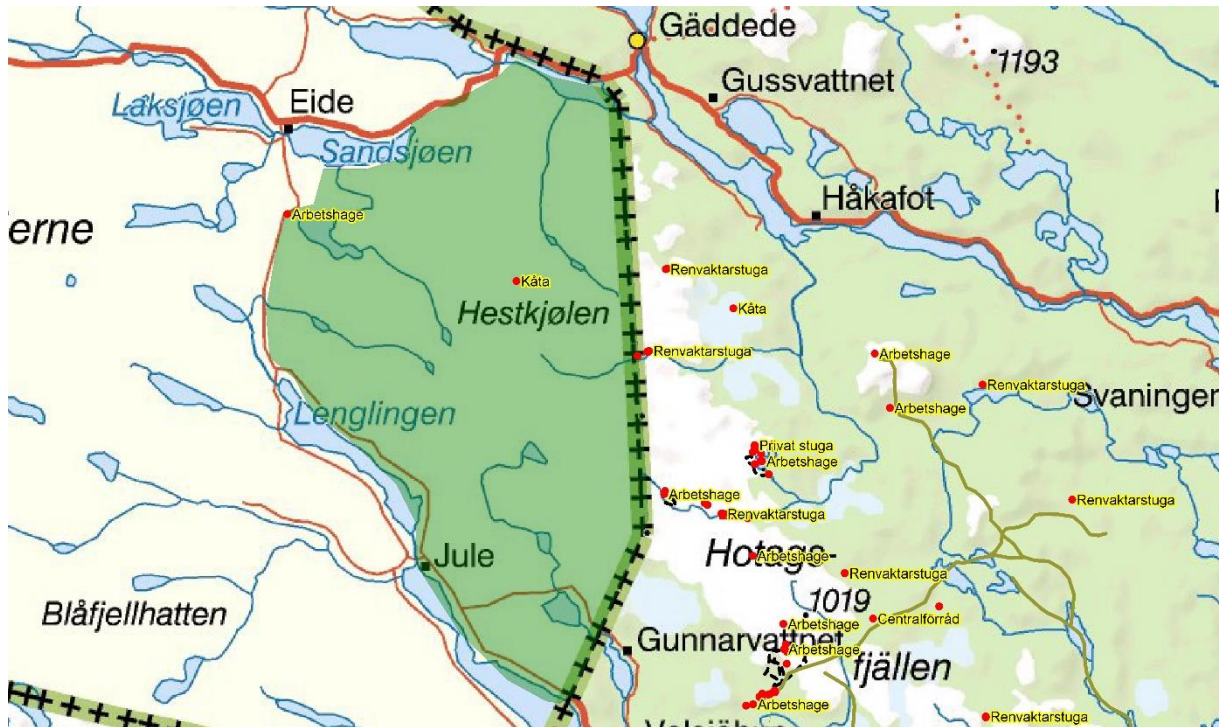

Jijnjevaerie ang konventionen

För att förstå vad Norska gränsen innebär för Jijnjevaerie måste man gå långt tillbaka i tiden. Området det handlar om är nuvarande fjällområdet Hestkjølen/ Hartkjølen, gränsen definieras längs väg från Valsjöbyn-Sörli (Jule) till Nordli (Eide) och vidare väg mot Gäddede. Se kartabild.

När samerna skattade för sina egna områden s.k. skattefjäll hette detta fjällområde Härkilefjäll/ Hjerkil och de skattade då till Sverige, men de företog sin flyttningar till vinterbete ömsom österut mot Hammerdal/ Hammarstrand i Sverige och ömsom västerut mot områden kring Snåsavattnet i Norge.

I slutet av 1800-talet fanns det mycket varg i detta område, förmodligen mycket björn också. Några av de renskötare som fanns flyttade härifrån och några blev så hårt drabbade av rovdjursförluster att det blev renlösa. Renskötseln gick på sparlåga och uppfattningen vid den tiden var nog att det inte gick att vara i detta område för alla rovdjur.

När förhandlingarna inför unionsupplösningen med Norge pågick var alltså renskötseln i Jijnjevaerie, där Hartkjølen ingår, på sparlåga. Vilket resulterade att en riksgräns drogs rakt över fjället utan några naturliga avgränsningar, och det blev aldrig tal om att renskötseln i detta område faktiskt bedrevs både västerut och österut.

1916 flyttade Per-Gustav Larsson med familj hit, hustrun Katarina hade ju sina rötter här, i Härkile skattefjäll. Under hans tid i Jijnjevaerie användes det Norska fjället som vanligt, alltså det ingick i vår-sommar-höst beteslandet. Vid något tillfälle blev han tillsagd att hålla sig på

Svenska sidan. De som idag är aktiva renskötare i Jijnjevaerie är Per-Gustav Larssons barnbarnsbarn med familjer.

Under 80-talet hårdnade tonen från Norge, och vid flera tillfällen fick samebyn återkommande påminnelser om att hålla sig på svenska sidan. Reindriftsagronomen i Snåsa var synnerligen aktiv och Länsstyrelsen Jämtland och Fylkesmannen kallades med som medlare/expert i den konflikt som var angående betesrätten för Jijnjevaerie på norska sidan. Vid ett tillfälle gjorde Reindriftsadministrationen en sk befaringsflyg med flyg och värmekamera för att beräkna antal svenska renar som fanns på norska sidan.

Vid ett annat tillfälle när renskiljning pågick i Lövsjölia (utmärkt som arbetshage vid vägen) på Norska sidan kom Reindriftsagronomen och beslogtog de omärkta kalvarna som fanns i gårdet. Dessa försålades till förmån för en Reindriftsfond på norska sidan. Syftet var att förmå Jijnjevaerie att hålla sig på Svenska sidan, vilket är praktiskt omöjligt eftersom fjällområdet är ett och samma och det inte finns naturliga avgränsningar.

Kulmen kom 1992, när Reindriftsadministrationen beslutade om böter för samebyn om 178 800 NOK.

Bötesbeslutet användes som påtryckningmedel för att förmå samebyn att ingå avtal med Östre Namndal reinbetesdistrikt, vilka hade tilldelats detta område vid gränsdragning av distrikten på norska sidan. Deras historia visar att samer från deras fjäll brukat ett område på södra sidan Laksjön, mot Tissvattnet och västerut mot fjället Prandtsen för vinterbete. Detta är dock väster om väg mellan Sörli (Jule) och Nordli (Eide), alltså utanför det område som nu diskuteras.

Samebyn vände sig till SSR, Länsstyrelsen, Samerådet för att under avtalsförhandlingen få hjälp men utan att få någon hjälp så hade samebyn till slut inget annat val än att underteckna avtal med Östre Namndal om att få använda området.

Reindriftsadministrationen hotade hela tiden med nya böter för betet. Avtalet undertecknades 1995, men godkändes varken av Jordbruksverket (dnr 78-17/95) eller Regeringen i Sverige, beslut 1999-06-10 Jo 94/1868.

Som annan faktor i detta ärende är att en av Per-Gustav Larssons barnbarn, gifte sig med en medlem i Östre Namndal 1980. Vid tiden för undertecknande av avtalet ansågs det att det var just den medlemmen som fick utgöra det norska utbytet av avtalet. Detta kändes som en förmildrande omständighet för Jijnjevaerie, hon ansågs ju redan som ingift i samebyn. Enheten bedrevs dessutom passivt.

2012 aktualiserades frågan igen då den enhet/siidaandel som tillhör Östre Namndal RB såldes till en ingift medlem i Jijnjevaerie. Nu blev det frågan om att enheten skulle bedrivas aktivt och expansivt. Medlemmen ingår sedan 2013 i Östre Namndals styrelse, vilket ytterligare är en markering för deras intrång i Jijnjevaeries sedvaneområde.

Vid möte med Östre Namndal den 19 juni 2013 diskuterades frågan utan att enighet kunde nås och Jijnjevaerie meddelade ÖN att samebyn anser avtalet, inte fungerande och inte

efterlevs av ens den Norska parten, dvs Östre Namndal RB, samt det faktum att det aldrig blev godkänt av Sveriges regering inte är ett gällande avtal. I det fall det ändå kunde påvisas att avtalet vid tiden för då mötet hölls hade laga kraft så meddelade Jijnjevaerie om omedelbar uppsägning. Vid mötet var både Jijnjevaerie och ÖstreNamndal överens om att ett nytt möte skulle hållas. Jijnjevaerie har vid upprepade tillfällen sedan dess försökt få till möten utan att lyckas få ÖN att delta.

Området Hartkölen, se karta ovan, är Jijnjevaeries sedvaneområde och ska ingå i Rensbeteskonventionen. Dock är beskrivningen i områdesprotokollet hänvisad mot avtalet som aldrig har fungerat och aldrig blivit godkänt. Detta måste ändras.

Idag bedriver Jijnjevaerie renskötsel på norska sidan såsom det alltid gjorts. Det finns dock frågor som är otydliga och föranleder en rad praktiska problem för samebyn. Det gäller främst vid byggnation av renskötselaneläggningar och renvaktarstuga, samt rovdjursfrågan.

Samebyn har uppfört renskiljningsanläggning samt övernattningshage på norska sidan samt är i behov av en renvaktarstuga.

Rovdjursfrågan är också svår främst då det gäller skydds jakt, men också inventering och samordning.

På norska sidan gränser sker aktiviteter och markförändringar som inte samråds eller ens informeras till Jijnjevaerie. Exempel på det är Rävprojektet och de matstationer de har i vårt kalvningsland. Det är mycket skotertrafik om våren där i mycket olämpliga områden utifrån djurskyddspunkt, dvs respekt för vajan att få vara i fred vid kalvning. Ett annat aktuellt exempel är en ny planläggning för skoterleder i Hartkölen, samebyn har inte varit samrådspart där.

Det uppstår också en ojämlig situation, då den ingifte medlemmen i Jijnjevaerie som innehar enhet/siidaandel i ÖstreNamndal och bedriver sin renskötsel i Jijnjevaeries betesmarker nyttjar sina rättigheter på båda sidor gränsen, såsom jakt, fiske, färdselrätt och vinterbete i Sverige och rovdjursersättning, försäljning och ekonomiska tillskott i Norge. Inköp av livren från andra områden i Norge har gjorts utan samråd eller inflytande från Jijnjevaerie. För medlem i samebyn som vill köpa in livrenar råder samrådsplikt med samebyn.

Jijnjevaerie å andra sidan anser att medlemmen vara ingift och därmed ha möjlighet att använda samtliga samebyns anläggningar, få rensamlingar bekostade och ingå i andra åtgärder och aktiviteter som berör samebyn tex de skadeförebyggande åtgärder som ett vindbolag förelagts vidta gentemot samebyn.

Samebyn anför att följande gälla:

- Hartkölen är sedvaneområde till Jijnjevaerie. Renskötseln i området har alltid hört till Hotagsfjällen, allt annat är praktiskt omöjligt.
- Området ska ingå i Renbeteskonventionen.
- Inget avtal finns, Samebyn var inte fria i sitt beslut att ingå avtal, det gjordes under hot om nya böter. Avtalet godkändes aldrig av regeringen, och innehållet har aldrig efterlevts av någon part.
- I områdesprotokollet som tillhör Konventionen, ska inte hänvisa till något avtal.
- Norska sidan ska respektera Samebyns närvaro i området, genom att börja samråda i frågor som berör Samebyns markanvändning.
- Dialogen kring inventering av rovdjur och hantering/beslut om skydds jakt måste samordnas mellan Länsstyrelsen och Fylkesmannen.

För Jijnjevaerie

Marianne Persson
ordförande